

VALKHOF NIEUWS

Vijfde jaargang nr. 3

HET CONTOURENPLAN

Nu Den Haag in een breed gebaar te vragende hand van Nijmeegs vriede vaderen met een subsidie heeft gevuld, is het voor de Valkhofvereniging tijd zijn stem te laten horen.

De nu volgende brief spreekt voor zichzelf !

Aan de begeleidingscommissie haalbaarheids-
onderzoek toeristisch-recreatieve ontwikke-
ling Waalkade, p/a Nieuwstraat 6, Nijmegen.

Geacht College,

Naar wij hebben vernomen zal een onderzoek worden ingesteld naar wat het gebied waalkade o.g.voor het toerisme en de recreatie kan betekenen en langs welke wegen dit kan worden gerealiseerd.

Wij hebben begrepen, dat er een begeleidingscommissie is ingesteld, die ondermeer tot taak heeft te fungeren als klankbord.

Wij veronderstellen dat niet alleen naar mogelijke geheel nieuwe, maar ook naar reeds (in potentie) aanwezige trekpleisters zal worden gekeken. Deze laatste als geheel kunnen onder bepaalde omstandigheden een grote zuigkracht op een groot deel van de bezoekers van Nijmegen uitoefenen. Daarnaast kunnen zij ook voor de bevolking van de stad grote waarde hebben.

Met name waar het gaat om gebruik maken van reeds aanwezige aantrekkelijke elementen, willen wij U hierbij gaarne op het volgende wijzen.

Onze vereniging, die dit jaar vijf jaar bestaat stelt zich ondermeer ten doel het Valkhof toeristisch aantrekkelijk te maken. Daarin zijn wij ons ervan bewust, dat de

gezien zijn aard, zich niet leent voor ieder toeristisch of recreatief gebruik.

Een aan de bijzondere sfeer en historische waarde van deze plaats aangepast gebruik ontmoet naar onze mening, niet alleen geen enkel bezwaar, neen, kan bovendien belangrijk bijdragen aan een verantwoord en aantrekkelijk stuk integratie van het Valkhof in het gehele recreatieve en educatieve Nijmeegs gebeuren.

Met als randvoorwaarden: zorgvuldigheid ten aanzien van deze historische plaats, toeristische aantrekkelijkheid, aantrekkelijkheid ook voor de Nijmegenaar en educatieve waarde, is voor ons thans een erkend landschapsarchitect doende voor het Valkhof een CONTOURENPLAN te ontwerpen.

Naar de huidige stand daaromtrent kan worden meegedeeld, dat door het aanbrengen van natuurlijk aandoende, betrekkelijk geringe niveauverschillen in het park, de contouren van het voormalige kasteel, zoals dat er voor de sloop heeft uitgezien worden zichtbaar gemaakt.

De aldus ontstane binnenruimten kunnen met veel inheemse kruiden worden beplant. Onderhoudstechnisch hoeft dit geen problemen op te leveren. Als stoffering van het "interieur" wordt voorts ondermeer gedacht aan een jeux-de-boulesbaan, schaak- en damtafels, een miniamphiteater annex aan de St. Maartenskapel e.d.

De binnenruimten vormen derhalve een functioneel geheel.

Wij hebben daarom veel vertrouwen in een grote aantrekkelijkheid van dit project omdat thans reeds in het huidige, laten we eerlijk zijn, niet zo fraaie park, een groot aantal toeristen vertoeft. In de Nicolaaskapel mocht onze vereniging in 1981 plm. 25.000 bezoekers verwelkomen, in 1982 waren dat er ruim 16.000, terwijl dit jaar meer dan 30.000 belangstellenden de meer dan 900 jaar oude drempel over zijn gegaan.

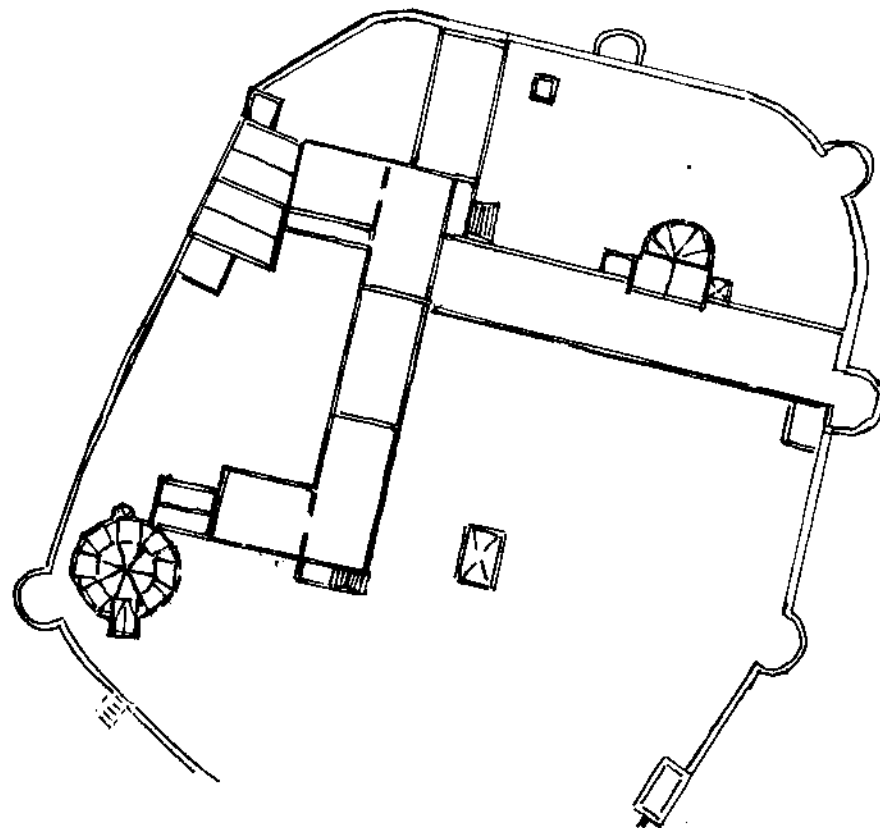
De bedoeling van onze brief moge U na het voorafgaande duidelijk zijn: nadrukkelijk willen wij ons plan als onderdeel van een hopelijk groter, aantrekkelijk geheel, in Uw aandacht aanbevelen, zowel in Uw inventarisatie als op een moment dat de wegen tot realisering moeten worden aangegeven.

Onze vereniging is gaarne bereid in alle stadia van onderzoek en uitwerking inlichtingen te verstrekken en binnen onze bescheiden mogelijkheden aan een uitwerking bij te dragen.

Van de ontwikkelingen met betrekking tot het bovengenoemd contourenplan zullen wij U op de hoogte houden.

Het bestuur van de Valkhofvereniging,

Drs. J. Nooy, voorzitter
J. G. M. v. Meteren, secretaris.

OPENINGSWOORD DOOR DE HEER SCHOONWATER BIJ
DE OPENING VAN ZIJN IKONENEXPOSITIE IN DE
VALKHOFKAPEL OP 6 AUGUSTUS 1983

Dames en Heren,

Het is zo de gewoonte om bij het begin van een expositie enige woorden te zeggen.

Wanneer ik zo hier in de kapel sta, dan word ik als oud-nijmegenaar overspoeld door jeugdherinneringen, zoals de broedersschool hier vlakbij waarop ik was en waar we in de vrije kwartiertjes op het kelfkensbos speelden, raakte ik al vroeg vertrouwd met Valkhof en omgeving. Ook na schooltijd en de vrije middagen van Woensdag en Zaterdag waren we in deze omtrek te vinden. Al gauw had deze kapel een magische aantrekkingskracht op mij en vaak keek ik door het hekwerk, want je kon en mocht er nooit in. Als er niemand keek dan klom je wel eens op de uitbouw die maar laag was en zo ontdekte ik tot mijn verrassing, dat er een altaarsteen lag.

Met de Belvadere en de Stevenskerk heeft deze Kapel mijn belangstelling voor de historie gewekt, al is dit later de kunsthistorie geworden. Ik ben dan ook blij dat de Valkhof-tentoonstellingscommissie mij met deze expositie heeft uitgenodigd. Als kind had ik nooit kunnen dromen hier ooit eens te kunnen exposeren.

In het begin van dit jaar bezocht ik de stad Keulen en kwam na veel zoeken in een uithoek terecht, waar midden in een leuk plantsoen de kerk lag die aan de oosterse heilige Pantaleon (Grieks: Panteleimon) is toegewijd. In deze kerk ligt begraven Keizerin Theophanu. Al jaren had ik deze kerk juist omwille van deze vorstin willen bezoeken, niet vermoedend dat zij enige binding zou hebben met Nijmegen.

Toen ik echter door leden van de Valkhofvereniging geattendeerd werd op de Ottoonse periode, dook ik in de geschiedenis en herinnerde mij gelezen te hebben over een voortijdige bevalling onderweg naar het Valkhof. Deze Byzantijnse prinses, uitgehuwelijkt aan de, latere keizer Otto II, is onderweg naar het Valkhof, dicht bij Kleve in het Kettelerwald bevallen van een zoon, de latere Keizer Otto III. Voor westerse begrippen was Byzantium oneindig rijk terwijl voor een oosterse prinses onze streken als barbaars aandedden. Zoals we uit de kronieken weten, heeft zij vanuit haar vaderland, als bruidsschat zeer veel meegebracht en naast veel luxe vooral ook religieuze voorwerpen, zoals daar zijn ikonen. We weten niet met zekerheid of deze kapel er al gestaan heeft, maar dat zij ikonen in haar huiskapel heeft gehad is wel zeker.

Zo speel ik even met de gedachte, dat nu na ruim 1000 jaar hier op het Valkhof weer ikonen hangen; een zeer oude traditie hersteld zou men kunnen zeggen.

Wanneer gesproken wordt over traditie, dan zijn juist ikonen de bronnen van traditie, zowel voor de christelijke kunst als de oosters-orthodoxe liturgie. Met deze laatste vormen zij een geheel. Met ikonen staan we aan het oerbegin van de christelijke kunst. Ze vormen een overgang van de kunst in heidense en christelijke zin, zoals we aan de oud-egyptische portretten kunnen waarnemen. Het woord eikoon, afkomstig uit het Grieks, betekent dan ook portret. Ze zijn in de christelijke zin de traditioneel geworden portretten van Christus, Maria en de heiligen.

Deze tentoonstelling zal ongetwijfeld enige vragen bij U oproepen.

In september zal het 45 jaar geleden zijn dat ik hier thuis, in Nijmegen begon met het kopiëren van ikonen, in een tijd waarin nog

maar enkelen van het bestaan van ikonen afwisten. Het is allemaal vrij primitief begonnen in de vrije tijd en uit eerbied en verering. Daarom ook dat ze als verkleinde facsimili zo getrouw mogelijk zijn nagebootst. Overigens ontdekte ik later, dat het naschilderen door de eeuwen heen voorschrift was.

Tegelijk is dit het begin geweest van een didactische verzameling waarin iedereen kan zien wat de betekenis is van de ikonen, hoe ze ontstaan zijn en hoe ze vervaardigd zijn. Ook zijn ikonen niet alleen geschilderd doch ook geborduurd en eveneens vervaardigd van brons en ook uit hout gesneden. In de loop der jaren heb ik hiermede verschillende tentoonstellingen gehouden en zo bijgedragen tot een beter begrip zowel van de ikonen als van de oosterse kerk.

Deze expo is een voorproefje op de reeds geplande thema-expo in 1984, waarbij meer in detail de onderdelen als ontstaan, techniek, borduurwerk, hout en brons enzovoorts aan de orde worden gesteld.

Dank aan de Valkhofvereniging voor het initiatief en met vele anderen hopen we, dat tallozen elk op eigen wijze ervan mogen genieten.

Dank U.

EEN NICOLAAS IKOON.

In het prachtige boek "Ikonen" schrijft W.P. Theunissen: "Ikonen zijn herauten op onze dool- en zwerftochten naar het eeuwig, lichtend paradijs."

En werkelijk het is meer dan waar, want sinds in de Valkhof kapel een ikoon staat van de Hl. Nicolaas en zijn levensgeschiedenis naast het altaar te lezen is, komen vaker de tongen los. Enkele ervaringen van toezichthouders:

Een mevrouw zegt verbaasd;

"..Dus de Hl. Nicolaas kwam helemaal niet uit Spanje.. Laat ik dat nou tot de dag van vandaag altijd geloofd hebben!.. Zal ik toch vanavond direkt aan mijn kleinkinderen doorgeven."

Een klein meisje zegt nadenkend:

"..Sint Nicolaas was dus heilig hè?"

"Jazeker Nicolaas was een heilige man.."

"Maar die Pieterman was die niet heilig?"

"Pietermannen kunnen best ook heilig zijn, maar die zijn er eigenlijk een beetje bij gefantaseerd.."

"Ooo.. staat ie daarom alleen op dat schilderij ..da's toch wel jammer.."

"Hoezo jammer?..?"

"Ja, wie moet nou de zak dragen?"

Twee meisjes van een jaar of twintig;

"Is dat nu een ikoon, mijnheer?"

"Ja dat is een ikoon.."

"Gut, ik heb nooit geweten dat zo iets 'n gewoon plankje was.. Maar ze zijn vreselijk geheimzinnig.."

Een kleine jongen die aandachtig naast zijn ouders heeft staan luisteren zegt stralend;

"Mijnheer ik heet ook Nico.."

"Dan ben je genoemd naar de Hl. Nicolaas. Ben je zeker op 6 December geboren?"

"Nee.. op 5 December, ik was een cadeautje op pakjes-avond..!"

H.v.Brienen.

Méér dan 30.000 bezoekers !!

Een enthousiaste groep toezichthouders heeft het dit jaar mogelijk gemaakt de Valkhofkapel van Mei tot en met September 's middags voor bezichtiging open te houden. In Juli en Augustus zelfs vanaf elf uur 's morgens!

Het aantal bezoekers was dan ook eind September de 30.000 al gepasseerd.

Dat is toch wel de moeite waard om even over te piekeren.

Waar komen al deze mensen vandaan?

Ongeveer 70% zijn touristen uit werkelijk alle landen van de wereld, de rest komt uit Nijmegen of direkte omgeving.

Vaak is vooral de tourist zeer teleurgesteld over wat het Valkhof nog te bieden heeft.

Bij gesprekken blijkt steeds weer de verbazing over de schandalige toestand van de halfronde ruine en het verwilderende parkbestand.

In het gastenboek staat dan ook vaak de verzuchting;

"Laat dit monument toch ook niet verloren gaan a.u.b..." of ook wel;

"Moet behouden blijven..."

Een toezichthouder kreeg te horen;

"Nijmegen heeft een Valkhof maar als je er iets over weten wil koop dan een boek en blijf in huis want te zien is alleen een spookachtig leeg park en een stervende kapel."

Dat is keiharde taal..

Daar sta je dan als Valkhofvereniging met een prachtig contourenplan in de handen..

Laat de overheid nu eens durf hebben.

In andere plaatsen vooral in het buitenland profiteert men allang van een moedige aanpak bij restauratie en herbouw in de afgelopen jaren.

Met alleen boeken schrijven komen we er niet. Nijmegen let op Uw zaak!

Die 30.000 bezoekers kunnen gemakkelijk honderdduizend worden maar er moet wat voor gedaan worden.

En tevreden touristen zijn een levende reclame..

De Valkhofvereniging heeft dit deze zomer waar gemaakt, dank-zij de toezichthouders.

Het gastenboek bewijst dit talloze malen;

"..Wat een geluk dat we deze kapel nog kunnen zien, hulde aan hen die dit mogelijk maken!"

Wat verder staat:

"..Met dank aan de mensen die zich inzetten om dit gebouw voor ons nageslacht te bewaren en te behouden.."

Toch goed om eens even te piekeren..!

Hein van Brienen.

Exposities in de kapel

Op drie weekenden van 21 Mei tot 5 Juni werd in de karolingische kapel geexposeerd met inkttekeningen en beeldend keramiek door Engeline Hendrix-Meyer.

Zij vertelde ons dat veel van haar werken zijn geïnspireerd op de direkte omgeving en dan vaak op impulsieve wijze werkelijkheid worden. Geboeid door de ruimte waar haar kunst zo fraai tot zijn recht kwam en de interesse in de geschiedenis van het Valkhof gaven de doorslag om ook na haar expositie de kapel nog vaak te bezoeken.

De talloze enthousiaste bewonderaars van haar kunstwerken zullen zeker de stimulans vormen voor een nieuwe expositie in het komende jaar.

EXPOSITIE VAN HET PAULUSGILDE.

Het moet zowel voor het Paulusgilde als voor de Valkhofvereniging een bijzondere ervaring zijn geweest dat de St. Nicolaaskapel een expositie van het gilde binnen zijn muren heeft gehad.

Het Paulusgilde is verheugd dat het een steentje heeft mogen bijdragen om de eeuwenoude kapel de culturele bestemming te mogen geven die het monument verdient.

Tevens geeft het de kunstenaars een gevoel van voldoening dat zij hun artistieke creaties in een werkelijk uniek onderkomen mochten tentoonstellen en dat honderden belangstellenden nu ook kennis hebben genomen van wat een jonge schildersclub allemaal vermag.

De tekenaars en schilders van het Paulusgilde hebben met deze expositie een fijne ervaring achter de rug.

Het is een evenement gebleken dat beslist voor herhaling vatbaar is.

De tekenwedstrijd voor bezoekers leverde een niet gering aantal werken op van zeer uiteenlopende kwaliteit.

Het belangrijke van het experiment is echter hierin gelegen dat mensen doelbewust leren kijken naar wat mooi en waardevol is en dit doen in alle rust.

Het moet een ieder te denken geven dat Nijmegen met zijn Valkhof een stuk cultuur-historie in handen heeft dat zonder zorgvuldig beleid verloren zou gaan.

Ik wil dit artikel besluiten met veel succes toe te wensen aan de Valkhofvereniging namens het Paulusgilde uit Winssen en tevens mede te delen dat wij met veel genoegen uitkijken naar onze volgende expositie in de Valkhofkapel die wij als een ideaal onderkomen beschouwen voor hen die cultuur willen uitdragen.

Onno Hoedeman.

Terugblik concerten

De belangstelling en waardering voor de Valkhofmatinee van 1982 rechtvaardigden een vervolg. Dit jaar werden optredens georganiseerd op 12 juni, 17 juli, 21 augustus en 11 september. De gehanteerde formule - intiem en sfeervol gepresenteerde muzikale kwaliteit - bleek ook in 1983 succesvol.

Doordat de maquette vóór elke matinee uit elkaar genomen werd, kwam een ruimte-uitbreiding tot stand die waarachtig geen luxe was. Het eerste concert trok ruim 100 belangstellenden, die deels staand, deels zittend, kennisnamen van de muzikale prestaties van een speciaal voor de gelegenheid geformeerd ensemble. Lezen we wat het Nijmeegs Dagblad naar aanleiding hiervan op 16 juni jl. schreef:

"In 1982 gestart, blijken deze concertjes in de onverwacht sfeervolle ruimte van de oude kapel een groot succes. Letterlijk en figuurlijk wordt er aan jonge aankomende kunstenaars een ideaal klankbord geboden om hun kunnen te tonen. De akoestiek van de ruimte is zeer fraai, vooral voor kleinere groepen en individuele optredens. Een en ander viel duidelijk te constateren tijdens het eerste van de zomermatinee's 1983 ... Maarten Dongelmans, spinet, Ingrid van Ree, sopraan, Marjan Lucas, dwarsfluit en Marian van Randeraat, cello, brachten ... een alleraardigst programma met o.a. werk van Haydn, Vivaldi, Mozart en Telemann. Een veelbelovend begin!"

Het tweede concert, op de Vierdaagse-zondag, werd door een kleiner publiek bijgewoond; hetgeen door het subtropische weer, de overige activiteiten in de binnenstad en de afwijkende aanvangstijd

best te verklaren is. Willie Claus, sopraan, en Maarten Dongelmans, spinet, brachten toen bekend en minder bekend werk van Händel ten gehore. Op 21 augustus waren voor de eerste maal ook moderne werken te beluisteren. Evenals de twee voorafgaande concerten werd ook deze uitvoering met zón overgoten. Een goedgevulde kapel was getuige van de verrichtingen van Pip van Steen, dwarsfluit, en Jan van Schaik, gitaar.

De laatste uitvoering kon ondanks regenbuien eveneens op een ruime belangstelling rekenen. Helaas bleek dit koorconcert door het Vocaal Ensemble Groenewoud (met muziek uit Renaissance, Barok en Romantiek) nogal aan de korte kant. Niettemin viel ook hier zeer veel te genieten.

In 1984 wordt aan het aantal van vier Valkhofconcerten vastgehouden. Eén optreden staat thans al vast: op 17 juni, 's middags om twee uur, concerteert het Vocaal Ensemble Amidart in de Sint-Nicolaaskapel.

Maarten Dongelmans

 "... zonder muziek zou het leven een dwaling zijn"
 (Nietzsche)

VALKHOF-STICKER TE KOOP !

Sinds enkele weken is de lang verwachte Valkhof-sticker te koop. In het midden prijkt het vignet van onze vereniging; de rand is uitgevoerd in de bekende Nijmeegse geel-zwart kleuren. Onder staat de slagzin te lezen:

"VALKHOF KAN HERLEVEN"

"GEWOON MEEDOEN"

Het wapen is met opzet zonder Gelderse leeuw getekend. Hiermede heeft men de oude historie van de Keizerlijke burcht extra willen benadrukken. De sticker is te koop bij de bestuursleden à f.1.=

V A N D E R E D A C T I E

Aan het VALKHOFNIEUWS dat in December 1983 als lustrumnummer zal verschijnen, zal door ons extra aandacht worden besteed.

Hierop vooruitlopend, laten wij U nu al vast weten, dat er plaats wordt ingeruimd voor inzendingen van onze lezeressen en lezers over ideeën of herinneringen waarin het Valkhof centraal staat.

Voorts zal in dat nummer ruime aandacht worden geschonken aan dat wat reeds bereikt is maar evenzoveel aan de reeds gemaakte en nog te maken toekomstplannen.

Wij beseffen terdege, hopelijk met de meester onder U, dat in feite reeds vijf jaren aan het Valkhof werd en wordt gebouwd.

-.-.-.
-.-

Namens Maarten Dongelmans, willen wij U langs deze weg laten weten, dat het eerder beloofde zogenaamde WEVE-nummer wel zal verschijnen, echter op een latere nog vast te stellen datum. Een er werd verstraagd door drukke werkzaamheden en tijdgebrek.

Ook de redactionele werkzaamheden zijn hierdoor voorlopig onder de overige bestuursleden verdeeld.

Voor inzending en of correspondentie vindt U de adressen op de binnenkant van de omslag.

-.-.-.
-.-

O D E A A N N I J M E G E N

===== (Arnold Martens)

Oh Stad der Bataven Oh Stad aan de waal

U wil ik bezingen in klankvolle taal

Oh Gelderlands parel Oh keizerlijk goed

U breng ik mijn hulde en eerbiedige groet

-.-

Hoe schoon zijn Uw parker hoe machtig Uw

stroom

Uw heerlijke omgeving Uw heuvelenzoom

't-Is alles een schoonheid

van bloem en van blad

Ik juich en ik jubel 'kben trots

op mijn stad.

-.-

Door een van onze leden werd een extra couplet toegevoegd als volgt:

Maar loop eens aandachtig op 't Valkhof rond
cultuurstukken kwijnen op historische grond
daar moet iets gebeuren er is reeds gestart
het Valkhof moet terug weer

in Nijmegens hart!!

-.-